

Brez šodra ni alpinizma

"Nakladanje" o šodru z nekaj nasveti za vstopajoče v svet (krušljive) vertikale

Besedilo: Nejc Pozvek

Šodrovstvo in alpinizem ... Kar precej bi lahko filozofiral na to temo, po drugi strani pa se stvar zdi povsem očitna. Nekaj misli vseeno natresem za pokušino, morda za prežvekovanje – daleč od popolnega in vseobsegajočega razmišljanja.

Pomen besede je pravzaprav samo-umeven. V slovarju zasledimo, da v nižjem pogovornem jeziku označuje "drobno kamenje za nasipanje, betoniranje ..." in prav ta material je v svojem bistvu gradnik naših hribov, gora. V kamnolomih in na raznih podorih v gorah si lahko ogledamo, kakšna je

Triglavske strmine ponujajo obilo klasičnih lepotic, katerih sestavni del pa so tudi krušljiva mesta. Visoko v Dolgi Nemški smeri.
Foto: Gorazd Pozvek

v pretežni meri sestava naših gora – šodraste, brez dvoma.

Od šodra do šodra in nato še čezenj

Ampak, so iz šodra le naše gore? Zdi se nam, da alpinisti po vrnitvi iz tujine le redko poročajo o njem. Drži le deloma: torej, naše gore nedvomno veljajo za precej šodraste, kar je predvsem posledica pestre geološke zgodovine in sestave. K prvi lahko uvrstimo milijonletja trajajoče gorotvorno gubanje in gibanje, ki je kamnine močno pregnetlo: nagubalo in prelomilo,

zdrobilo in pretlrlo. Apnenec in njegove nianse proti dolomitu, ki jih največkrat boža alpinistova roka v naših gorah, so zaradi že nakazanih dejanj zgodovine močno podvrženi preperevanju, tega pa izdatno spodbujajo še podnebne razmere. Grobo rečeno: živimo in plezamo na območju, kjer je možnost, da nam naslednji oprimek ostane v roki, relativno velika. Ker pa iz izkušenj vemo, da vse le ni tako krušljivo, se vedno znova vračamo v rajski svet prepadov. Tujci pa so le malo na boljšem – predvsem imajo več izbire in zategadelj več kvalitetnih sten, šoder pa najdemo v veliki večini gorstev po vsem svetu. Seveda čez mejo ne gremo prav pogosto plezat ravno tega, saj ga je doma v izobilju.

Prenos besede iz gradbeno-tehnične v alpinistično stroko je torej na mestu. Če izpostavimo zgolj še nepomembno

malenkost, ki utegne zмести pisca teksta na takšno in podobne viže (npr. plezalnega vodnika): zapis besede je v SSKJ nedvoumen, pisala (tipkovnice) večim alpinistom pa se nemalokrat zapiše oblika besede, ki izpusti drugi samoglasnik. Bolj kot se povečuje vzhodna geografska dolžina, manj je teh primerov.

Prav tako pa sem prepričan tudi, da med vzhodom in zahodom dežeje ni razlik, kar zadeva plezalce *šodra*. Teren, ki ga poznamo iz našega alpskega sveta, nam je bil praktično položen v zibelko. Gotovo je skoraj vsak alpinist svojo kariero razvijal skladno z danostmi naših gora, tako da se *šodru* ni mogel izogniti. Tisti, ki so to lekcijo izpustili, so se verjetno z njo vseeno prej ko slej srečali. Narava alpinizma je pač taka, da bližnjic ne

Tudi v Koglu je tu in tam treba biti precej previden zaradi krušljivosti; smer Češnovar-Srakar.

Foto: Nejc Pozvek

pozna. Žal alpinistova jih. In nemalo poti se je zaradi nespoštovanja tega pravila pregodaj končalo. Torej, brez prehitevanja: pot iz *šodra* vodi samo čezenj.

Dvojnost izraza

Ker bodo gore vedno vsaj malo "kup *šodra*", se je nanj treba nekako navaditi. Izrednega pomena je, da se začetniki priučijo gibanja v delikatnem terenu, ki ga ponujajo naše stene. To je seveda mogoče le z vztrajnim nabiranjem kilometrine. Lažje smeri, ki so jih ubirali prvoprstopniki, so navadno izrazite, nezgrešljive linije, a morfologiji primerno v njih praviloma naletimo na številna krušljiva mesta. Praviloma s strmino stene krušljivost popušča, zato tudi izraz iz naslovne teme kopni iz plezalnega besednjaka. Na tem mestu pa že lahko pojasnimo svojevrsten dualizem, ki ga ponuja *šoder*. Prva definicija, s katero smo operirali večino dosedanjega pisanja, se nanaša na kvaliteto kamnine. Slabša večinoma sovпада z malce manjšim naklonom terena, ki mu v stenah pritičejo najlažji prehodi na vrh. Temu primerne so ocene težavnosti, s katerimi pa lahko *šoder* definiramo tudi drugače. Takšen način poimenovanja je verjetno zrasel skozi rahel prezir boljših plezalcev in posledično je *šoder* pridobil tudi malenkostno negativen prizvok. Vrhunsko trenirani plezalci lažje dele smeri navadno preletijo in zato ti, pogosto ne glede na kvaliteto skale, dobijo oznako *šoder*. Iz tega lahko razberemo, da *šoder* ni zgolj oznaka krušljivih mest, temveč lahko tudi relativno lažjih delov smeri. Glede na že navedene geološke in geomorfološke značilnosti naših gora pa izraza pogosto kar sovpadata.

Ko pa se stena postavi strmo pokonci, je še kako pomembno, kakšne kvalitete je kamnina, ki nam raste nad glavo. Praviloma mora biti solidna, sicer nas vertikala ali previs gladko izvrže. Pa vedno le ne tako; kot v lažjem svetu se tudi v težjem najdejo hudo krušljiva mesta. Navadno predstavljajo težko opisljivo psihično preizkušnjo, ki je ne gre enačiti s plezarijami v položnejšem svetu. Tudi izrazje je temu primerno in ne povzroča dodatne zmede: *šoder* v svoji strmi ali previsni obliki raje poimenujemo podrtija, kamnolom ipd. K sreči so avtorji strmih linij pri snovanju

le-teh bolj izbirčni in se potrudijo najti najbolj čvrste prehode. Verjemite, tudi njim je to v interesu.

Eno brez drugega ne gre

O že omenjeni negativni konotaciji ne bi izgubljal besed. Menim, da ni prevladujoča in je zavedanje o spoštovanju vsakega, tudi najlažjega, vzpona prisotno pri vseh generacijah. Alpinizem pač ni in ne sme biti tekmovanje (čeprav zgodovina včasih priča o nasprotnem). Tekmovalnost vodi proti robu, kar zadeva varnost in sposobnosti, stopiti čez pa v alpinizmu, žal nas to uče številne zgodbe, ni tako težko. Kakršen koli prezir torej ni na mestu. Konec koncev se tega prej ali slej naučimo; največkrat, ko nas kak *šoder* sooči same s seboj. Želja je le, da ta šola ni predraga.

Pretežno zdravorazumski miselnosti naših alpinističnih mentorjev in kvalitetnem *ferajnovskem* življenju, ki še vedno predstavlja pomembne temelje vsakemu plezalcu, gre zahvala, da se znanje uspešno prenaša iz roda v rod. Takšen, pravzaprav srečen občutek ima človek danes, ko pogleda na razvoj in sedanje stanje našega alpinizma. Visokokakovostna izobraževalna shema, ki se je vzpostavila v zadnjih letih, je v izdatno oporo delu z začetniki v okviru kolektivov. Vse to ogromno doprinese k zdravemu naziranju gora in njih spoštovanju. Logika turbokapitalizma, socialnih omrežij in nasploh modernega, vse bolj hitečega sveta k sreči ni (preveč) omajala visokih etičnih in moralnih vrednot, katerim smo zapisani v višinah in strminah. Upam si trditi, da tudi ne bo. Imamo premočne korenine, veliko mero zavedanja, ki smo jo podedovali od predhodnikov, ter najpomembneje – naravo, gore, ki nas učijo. Tam ravnovesje ni vprašljivo. In še vedno je do vrha toliko in toliko korakov, še vedno so stene pokončne ... nova doba v svoji dolinski (vse bolj izprijeni) obliki tam verjetno nikoli ne bo našla mesta. Odgovornost za to pa je seveda na nas.

Šoder je bil, je in bo. In kot alpinisti, ki izhajamo iz pretežno krušljivega dela Alp, ga moramo čim prej sprejeti in osvojiti, nikakor pa ne podcenjevati in preskakovati. Navadno je res zgoščen v lažjih smereh (do V. stopnje), s strmejšo steno pa kamnina postaja praviloma kompaktnjša, prehodi bolj izbrani. A je lahko tudi obratno – lažja mesta z dobro skalo, težja s slabšo. In še: redke so smeri pri nas, ki se takšnemu in drugačnemu *šodru* izognejo. Brez *šodra* torej ni alpinizma. ○